مجله علمی پژوهش درعلوم انسانی ومطالعات اجتماعی، شماره ۱۰ ، زمستان ۱۳۹۶جلد۲، ص ۲۲۸-۲۱۷
http://www.jhss.ir

بررسی رابطه بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهر مرودشت

مجله علمی پژوهش در علوم انسانی ومطالعات اجتماعی (سال سوم)
شماره ۱۰/ زمستان ۱۳۹۶ / ص ۲۲۸-۲۱۷

رضا زارعی[۱] ، مریم اکبرپور[۲]، سیدمحمدهادی حسینی حسام آبادی[۳]
[۱]استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی،مرودشت،ایران.
[۲]دانشجوی دوره دکتری مدیریت آموزشی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی،مرودشت،ایران.
[۳]دانشجوی دوره دکتری مدیریت آموزشی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی،مرودشت،ایران.

نویسنده مسئول:
رضا زارعی

چکیده پژوهش

هدف از تحقیق حاضر بررسی رابطه ی بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان است.در این پژوهش ۳ فرضیه مورد بررسی قرار گرفت. نمونه پژوهش شامل ۱۵۰ نفراز دانش آموزان است که با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شده اند.این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جهت جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه های هوش معنوی بدیع و همکاران و برای سنجش عملکرد تحصیلی از نمره معدل سه ماهه اول سال تحصیلی دانش آموزان استفاده شده است.جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی(میانگین و انحراف معیار) وآمار استنباطی(ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام) استفاده شده است.نتایج نشان داد که بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه مستیقم و معناداری وجود دارد.همچنین هوش معنوی ۱۷ درصد از واریانس عملکرد تحصیلی را پیش بینی می کند.

واژگان کلیدی: هوش معنوی ، عملکرد تحصیلی.

مقدمه

آموزش و پرورش زیر بنای توسعه اجتماعی، سیاسی و فرهنگی هر جامعه ای است. یکی از بارزترین خصوصیات عصر حاضر، تحولات شگرف و مداومی است که در گستره علوم به چشم می خورد. این تغییرات در زمینه تعلیم و تربیت منجر به ایجاد دیدگاهها و روش های نوینی گردیده است که نظام های آموزشی را به پرورش افراد مولد علم و تکنولوژی ترغیب می کند. یکی از اهداف و وظایف مهم آموزش و پرورش ایجاد زمینه برای رشد همه جانبه افراد و تربیت انسان های سالم، کارآمد و مسئول برای ایفای نقش در زندگی فردی و اجتماعی است که برای نزدیک تر شدن به اهداف نظام آموزشی، می بایست عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی را شناخت و تأثیر آن را افزایش دهد.از آنجایی که دانش آموزان به عنوان رکن اساسی نظام آموزشی کشور، در دستیابی به اهداف نظام آموزشی نقش و جایگاه ویژه ای دارند، توجه به این قشر از جامعه از لحاظ آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هر چه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی جامعه را موجب می گردد. با این وجود از کل دانش آموز انی که وارد سیستم آموزش و پرورش می شوند، تعداد کمی از آنها می توانند استعدادهای خود را شکوفا سازند و در این عرصه موفق گردند و به اصطلاح عملکرد تحصیلی خوبی از خود نشان دهند. عوامل روان شناختی متعددی بر عملکرد تحصیلی دانش آموز ان اثر می گذارد که یکی از این عوامل هوش معنوی است.(الوانی ۱۳۷۰)

هوش معنوی

از انجایی که هوش معنوی یکی از نیاز های درونی انسان بوده و برخی از صاحبنظران، آن را متضمن بالاترین سطوح زمینه های رشد شناختی – اخلاقی و تلاش همواره آدمی برای معنا بخشیدن به زندگی و پاسخ به چرا های زندگی می دانند و هوش معنوی را به عنوان زیر بنای باورها،در زمینه های گوناگون به ویژه ارتقا و تامین سلامت روانی، شادکامی، رضایت، انگیزش بالا می دانند. پس توجه به هوش معنوی به عنوان یکی از عواملی که می تواند بر بهره وری کارکنان تاثیر بگذارد از اهمیت بالایی بر خوردار است هوش معنوی را به این صورت تعریف می کنند: هوشی که از طریق آن مسائل مربوط به معنا و ارزش های را حل می کنیم، هوشی که فعالیت ها و زندگی ما را در زمینه ای وسیع تر، غنی تر و معنادار قرار می دهد. هوشی که به ما کمک می کند بفهمیم کدام اقدامات یا کدام مسیر معنادار تر از دیگری است.

هوش معنوی به عنوان یکی از مفاهیم جدید هوش، در بردارنده نوعی سازگاری و رفتار حل مسئله است که بالاترین سطوح رشد را در حیطه های شناختی، اخلاقی، هیجانی، بین فردی و... شامل می شود و فرد را در جهت هماهنگی با پدیده های اطراف و دستیابی به یکپارچگی درونی و بیرونی یاری می نماید. این هوش به فرد دیدی کلی در مورد زندگی و همه تجارب و رویداد ها می دهد و او را قادر می سازد به چهارچوب بندی و تفسیر مجدد تجارب خود پرداخته، شناخت و معرفت خویش را عمق بخشد. (نادری،۱۳۸۹)

عملکرد تحصیلی

عبارت است از کلیه فعالیت ها و تلاش هایی که یک فرد در جهت کسب علوم و دانش و گذراندن پایه ها و مقاطع تحصیلی مختلف در مراکز آموزشی از خود نشان می دهد.

عملکرد تحصیلی عبارت است از درجه و میزان موفقیت فرد در امتحانات پایان ترم تحصیلی مدارس که از نمره صفر تا بیست تعیین می گردد.

عملکرد تحصیلی بالا در دانش آموزان یکی از هدف های مهم نظام آموزشی است.

در تحقیقات و پژوهشگران همه سعی دارند تا عوامل موثر بر عملکرد تحصیلی یادگیرندگان را پیدا کنند و آن را در محیط آموزشی به کار ببرند.

عملکرد تحصیلی باید طوری تنظیم و هدایت شود که رشد و یادگیری در یادگیرندگان افزایش پیدا کند.

عوامل موثر بر عملکرد تحصیلی

۱. شرایط فرهنگی خانواده

در فرهنگ خانواده هایی که به معلم و دانش آموزان احترام می گذارند، موفقیت تحصیلی در آنها بیشتر است.همچنین خانواده هایی که با کتاب، روزنامه و مطالعه سر و کار دارند، فرزندان هم به مطالعه و به خصوص درس علاقه مند می شوند.

۲. وضعیت عاطفی و شرایط روانی خانواده

فرزندان در خانواده ها باید احساس امنیت روانی داشته باشند.در خانواده هایی که پدر و مادر حامی و پشتیبان فرزندان خود هستند، فرزندان آنها تمایل بیشتری برای موفقیت در تحصیل دارند.

۳. همسالان دانش آموزان و گروه ها

ارتباط با دوستان خوش اخلاق، پرنشاط و علاقه مند به مطالب علمی باعث بروز رفتارهای علمی وخوب می شود.نوع انتخاب دوستی ها و گروه های اجتماعی که دانش آموزان در آن عضو می شوند مهم است،زیرا در عملکرد تحصیلی آنها بسیار موثر است.

٤. آموزشها و فعالیت های خارج از مدرسه

والدین باید به این موضوع توجه داشته باشند که همه بچه ها در یک سطح از یادگیری نیستند.بسیاری از آنها در مدارس مطالب را یاد نمی گیرند و باید برای آنها سی دی های آموزشی یا کلاسهای تقویتی ترتیب داد.حضور در کلاسهای جبرانی بسیار مفید خواهد بود.

٥. انجام منظم تکالیف درسی در منزل

به طور منظم تکالیف خود را در منزل انجام دادن، موجب پایداری آموخته ها می شود.این کار باعث می شود بین دانش آموز و مطالب درسی ارتباط شناختی ایجاد می شود.انجام تکالیف در خانه موجب یادگیری فعال می شود و ذهن دانش آموز را رای یادگیری های بعدی آماده می کند.

٦. معلم و روش تدریس و تربیت

ارتباط روش های تدریس معلم با عملکرد بالای تحصیلی دانش آموزان بسیار بالاست.معلمانی که تجربه بیشتری داشته باشند، گرایش بیشتری به پرورش مهارت های آموزشی و کلاس داری خود دارند.

معلمانی که برای آماده کردن درس و همچنین نمره گذاری برای دانش آموزان وقت می گذارند،یادگیری دانش آموزانشان بهبود می یابد.

معلمانی که از نظر دانش آموزان سخت گیرتر و متوقع تر هستند و نظم کلاس را حفظ می کنند .آنهایی که بین مطالب اصلی و فرعی فرق می گذارند و زمان بندی درست دارند.این ویژگی های معلمان با پیشرفت دانش آموزان آنها همبستگی بالایی دارند.

بنابراین عوامل مختلفی تعریف عملکرد تحصیلی دانش آموزان است.نبود هر کدام از مولفه ها موجب افت تحصیلی دانش آموزان می شود.

پیشینه پژوهش

مک نایت۱ و میلیمان (۱۹۹۴)نشان دادند که رابطه مثبت بین معنویت با افزایش رضایت کارکنان و عملکرد وجود دارد.

مالک و نعیم (۲۰۱۱) نشان دادند که رابطه مثبتی بین معنویت و تعهد سازمانی وجود دارد و افرادی که معنویت و تعهد بالاتری دارند رضایت شغلی بیشتری دارند.

کاسپر۲ (۲۰۰۶) عقیده دارد افرادی که معنویت سازمانی بالاتری دارند دارای تعهد سازمانی بیشتر و فرسودگی شغلی کمتری هستند.

تحقیقی که شیخی زاده (۱۳۸۷) تحت عنوان رهبری معنوی در سازمان انجام داد،این نتیجه را بیان می‌کند: با برخورداری از معنویت رهبران خواهند توانست نه تنها بهره‌وری را در محیط کار یا سازمان بهبود بخشند بلکه از آن مهمتر می‌توانند به آرامش خاطر و رضایت باطن یا یک شادی طولانی دست یابند.

نظرپوری (۱۳۹۱) در تحقیقی تحت عنوان تأثیر رهبری معنوی و عدالت سازمانی برکیفیت زندگی کاری انجام داد نتایج نشان داد که: که بین رهبری معنوی و عدالت سازمانی با کیفت زندگی رابطه معنادار وجود دارد.

رضایی منش (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان رابطه معنویت با تعهد سازمانی در محیط کار (مطالعه موردی فرودگاه مهرآباد) انجام داد نتایج نشان داد که حضور معنویت در محیط کار بر بهبود تعهد سازمانی مدیران و کارکنان اثرگذار بوده،همچنین حضور معنویت در محیط کار بر بهبود تعهد عاطفی و تعهد هنجاری مدیران و کارکنان فرودگاه اثرگذار بوده.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی : بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه های فرعی

۱. بین ابعاد هوش معنوی و عملکرد تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد.
۲. ابعاد هوش معنوی به طور معناداری قادر است عملکرد تحصیلی را پیش بینی نمایند.
۳. هوش معنوی به طور معناداری قادر به پیش بینی عملکرد تحصیلی می باشد.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و از لحاظ روش توصیفی از نوع همبستگی است.جامعه مورد مطالعه، کلیه دانش آموزان پسرمقطع متوسطه دوم شهرمرودشت می باشد، حجم نمونه برابر با ۱۵۰ نفر می باشد که با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند، برای تجزیه و تحلیل داده ها ازشاخص های آمار توصیفی(درصد، فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و از روش های آمار استنباطی(ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه)استفاده شده است،همچنین برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه هوش معنوی(بدیع و همکاران) به صورت زیر و برای عملکرد تحصیلی از معدل سه ماهه اول سال تحصیلی استفاده شده است.

پرسشنامه هوش معنوی:

این پرسشنامه توسط بدیع و همکاران ساخته شده است به منظور نمره گذاری این مقیاس ۴۲ مـــــــاده ای برای هر یک از پنج گزینه «کاملاً موافق»، «موافق»، «تا حدودی»، «مخالف»، «کاملاً مخالف» به ترتیب مقادیر ۵،۱،۲،۳،۴ در نظر گرفته شده.برای تعیین پایایی پرسشنامه هوش معنوی از دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف استفاده شده که برای کل پرسشنامه به ترتیب برابر با ۸۵/. و ۷۸/. می باشد که بیانگر پایایی قابل قبول پرسشنامه یاد شده است.

---

[1] Mac nite

[2] kasper

یافته های پژوهش

فرضیه اصلی : بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد.

جدول ۱ ضریب همبستگی بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی

	عملکرد تحصیلی	
	ضریب همبستگی	P<
هوش معنوی	۰/۳۹۸	۰/۰۰۰۱

همان گونه که در جدول فوق مشاهده می شود مقادیر ضرایب همبستگی برابر با (۰/۳۹۸) در سطوح معناداری (۰/۰۰۰۱) معنادار شده‌اند و از آنجا که این سطح معنادار کمتر از سطح معناداری (۰/۰۱) می باشد (P<۰/۰۱) لذا بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه مستیقم و معناداری وجود دارد.بنابراین فرضیه اصلی مورد تائید قرار میگیرد.

فرضیه فرعی اول: بین ابعاد هوش معنوی با عملکرد تحصیلی رابطه وجود دارد.

جدول ۲: ضریب همبستگی بین ابعاد هوش معنوی با عملکرد تحصیلی

		عملکرد تحصیلی	
		ضریب همبستگی	سطح معناداری
ابعاد هوش معنوی	تفکر کلی و بعد اعتقادی	۰/۴۱۹	۰/۰۰۰۱
	توانایی مقابله و تعامل با مشکلات	۰/۱۲۷	۰/۱
	پرداختن به سجایای اخلاقی	۰/۳۴۶	۰/۰۰۰۱
	خودآگاهی و عشق و علاقه	۰/۱۶۴	۰/۰۹

همان گونه که در جدول فوق مشاهده می شود ضرایب همبستگی برابر با (۰/۴۱۹، ۰/۱۲۷، ۰/۳۴۶ و ۰/۱۶۴) به ترتیب در سطوح معناداری (۰/۰۰۰۱، ۰/۱، ۰/۰۰۰۱ و ۰/۰۹) معنادار شده‌اند و از آنجا که سطوح قابل قبول می بایست از مقدار (۰/۰۵) کمتر باشد لذا بین مولفه های تفکر کلی و بعد اعتقادی، و پرداختن به سجایای اخلاقی با عملکرد تحصیلی در سطح (۰/۰۱) (P<۰/۰۱) رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی دوم: ابعاد هوش معنوی به طور معناداری قادر به پیش بینی عملکرد تحصیلی می باشند.

جدول ۴ مشخصه های آماری رگرسیون بین ابعاد هوش معنوی و عملکرد تحصیلی به روش گام به گام

گام ها	متغیر ها	R	R^2	F	P<	B	T	p<
اول	تفکر کلی و بعد اعتقادی	۰/۴۱۹	۰/۱۷	۲۱/۹	۰/۰۰۰۱	۰/۴۱۹	۴/۶	۰/۰۰۰۱

با توجه به جدول فوق می توان متوجه شد که رگرسیون بین ابعاد هوش معنوی با عملکرد تحصیلی تا یک گام پیش رفته است و داده های جدول فوق نشان می دهد که نسبت F و سطح معناداری آن بیانگر اثر معنادار متغیر تفکر کلی و بعد اعتقادی در معادله رگرسیون است. در این

مرحله اثر رگرسیون (F= ۲۱/۹) به دست آمده که در سطح معناداری (۰/۰۰۰۱) معنادار می باشد و ضریب تعیین محاسبه شده بر اساس این متغیر (۰/۱۷) است، یعنی این متغیر ۱۷ درصد واریانس متغیر عملکرد تحصیلی را پیش بینی می کند.

فرضیه فرعی سوم: هوش معنوی به طور معناداری قادر به پیش بینی عملکرد تحصیلی می باشند.

جدول ۶ مشخصه های آماری رگرسیون بین هوش معنوی با عملکرد تحصیلی به روش گام به گام

گام ها	متغیر ها	R	R^2	F	P‹	B	T	p‹
اول	هوش معنوی	۰/۳۹۸	۰/۱۵	۱۹/۳	۰/۰۰۰۱	۰/۳۹۸	۴/۳	۰/۰۰۰۱

جدول فوق نشان می دهد که نسبت F و سطح معناداری آن بیانگر اثر معنادار متغیر هوش معنوی در معادله رگرسیون است. که اثر رگرسیون (F= ۱۹/۳) به دست آمده که در سطح معناداری (۰/۰۰۰۱) معنادار می باشد و ضریب تعیین محاسبه شده بر اساس این متغیر (۰/۱۵) است، یعنی این متغیر ۱۵ درصد واریانس متغیر عملکرد تحصیلی را پیش بینی می کند.

.با توجه به نتایج می توان متوجه شد که متغیر هوش معنوی به طور معنا داری قادر به پیش بینی عملکرد تحصیلی می باشد.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج بدست آمده مشخص می شود که متغیر هوش معنوی پیش بینی کننده عملکرد تحصیلی می باشد. در تبیین این فرضیه می توان گفت همه روزه شمار افرادی که باور دارند معنویت راه درمان روان و درماندگی روانی آنها می باشد و متخصصینی که برای درمان بیماریهای روانی و ارتقای بهداشت روان بر باورها و رفتارهای معنوی توجه دارند، افزوده می شود. همین امر باعث شده که سازمان بهداشت جهانی اخیرا انسان را موجودی زیستی روانی اجتماعی و معنوی تعریف کند. در راستای این جهت گیری معنوی و به موازات بررسی رابطه ی دین و معنویت و دیگر مولفه های روانشناختی مثل سلامت روان گروهی در صدد تعریف مفاهیمی جدید در ارتباط با دین و معنویت بوده اند. برای مثال مفاهیم سلامت معنوی، بهزیستی معنوی و ... در آستانه ی هزاره ی سوم به ادبیات آکادمیک روانشناسی اضافه شده اند. با پیشرفت صنعت و فنآوری جدید و مشکلات مربوط به آن، اختلالات و بیماریهای روانی همانند مشکلات جسمانی افزایش چشمگیری یافته اند،هوش معنوی باعث می‌شود تا از اطلاعات معنوی در حل مشکلات روزانه استفاده شود و در نتیجه باعث سازگاری فرد می‌شود. از دیدگاه واگان هوش معنوی یکپارچه‌کننده‌ی زندگی درونی و معنوی با زندگی بیرونی و محیط کار است و داده‌های تحقیق حاضر نیز تاییدکننده‌ی رابطه‌ی هوش معنوی و کاهش مشکلات و مسایل بیرونی و اجتماعی است و می‌توان گفت که هوش معنوی مکانیسمی است که توسط آن کیفیت زندگی افراد، بهبود می یابد.

همچنین در این تحقیق متوجه می شویم که در بین ابعاد هوش معنوی،متغیر تفکر کلی و بعد اعتقادی نسبت به دیگر متغیرها پیش بینی کننده قوی تری برای عملکرد تحصیلی می باشد. در تبیین این فرضیه می توان گفت از انجایی که هوش معنوی یکی از نیاز های درونی انسان بوده و می توان آن را به عنوان زیر بنای باور های نقش اساسی در زمینه های گوناگون به ویژه ارتقا و تامین سلامت روانی، شادکامی، رضایت، انگیزش بالا دانست،بنابراین توجه به هوش معنوی به عنوان یکی از عواملی که می تواند بر بهره وری کارکنان تاثیر بگذارد از اهمیت بالایی بر خوردار است،همچنین میتواند تاثیر مثبتی در عملکرد تحصیلی دانش آموزان داشته باشد.
هوش معنوی به عنوان هوش غایی که مسائل معنایی و ارزشی را نشان می دهد و ظرفیت های سازگاری روانی را در برمی گیرد، بر جنبه های غیر مادی و غیر جبری بنا شده و در برگیرنده ی منابع معنوی، ارزش ها و ویژگی هایی است که عملکرد و تندرستی روزانه را افزایش می دهد. افراد با نمره هوش معنوی بالا از حد جسم و ماده فراتررفته، حالات اوج هوشیاری را تجربه می کنند و از منابع معنوی برای حل مسائل استفاده می کند و خصوصیاتی هم چون تواضع، بخشش، حق شناسی و ترحم یا گذشت را در آنان می توان دیدبا دارا بودن این ویژگی ها و دید مثبت نسبت به دنیا، این افراد از زندگی خود رضایت دارند و برای بهبودی آن می کوشند .از انجایی که هوش معنوی یکی از نیاز های درونی انسان بوده و برخی از صاحبنظران، آن را متضمن بالاترین سطوح زمینه های رشد شناختی – اخلاقی و تلاش همواره آدمی برای معنا بخشیدن به زندگی و پاسخ به چرا های زندگی می دانند و هوش معنوی، به عنوان زیر بنای باور های نقش اساسی را در زمینه های گوناگون به ویژه ارتقا و تامین سلامت روانی، شادکامی، رضایت، انگیزش بالا محسوب می گردد،پس توجه به هوش معنوی به عنوان یکی از عواملی که می تواند بر بهره وری کارکنان تاثیر بگذارد از اهمیت بالایی بر خوردار است هوش معنوی را به این صورت تعریف می کنند: هوشی که از طریق آن مسائل مربوط به معنا و ارزش های را حل می کنیم، هوشی که فعالیت ها و زندگی ما را در زمینه ای وسیع تر، غنی تر و معنادار قرار می دهد. هوشی که به ما کمک می کند بفهمیم کدام اقدامات یا کدام مسیر معنادار تر از دیگری است در متون علمی، هوش به عنوان یک مفهوم عمومی جهان شمول که با توانایی ادراکی ارتباط دارد، تعریف شده است این مفهوم، عموماً به توانایی یادگیری و تفکر مرتبط بوده و غالباً برای توصیف به کارگیری مهارتها و وقایع به کاررفته است افراد از نظر سطح هوش با هم متفاوتند. این تفاوت، ناشی از ترکیب متغیر فطری، وراثت و ویژگیهای اکتسابی آنهاست. پیشرفت صنعت و تکنولوژی، قدرت و ثروت را افزایش داده ولی امکان زندگی با آرامش وصلح و اطمینان را از انسان سلب کرده است.

پیشنهاد های تحقیق

الف) پیشنهادهای کاربردی

۱- از انجا که در نتایج تحقق هوش معنوی با عملکرد رابطه دارد پس به مدیران پیشنهاد می شود که از نگرش های معنوی افراد غافل نشود.
۲- دادن اختیارات لازم به کارکنان تا بتوانند فراتر از الزامات رسمی به کارشان ادامه دهند.

۳- برگزاری کلاسها و کارگاه های آموزشی در جهت بالا بردن هوش معنوی دانش آموزان.

ب) پیشنهادهای پژوهشی

۱. متغیر های مورد استفاده در این پژوهش یعنی هوش معنوی با عملکرد تحصیلی را در سایر مراکز اعم از بیمارستان ها، بانک ها و... مورد آزمون و بررسی قرار گیرد.
۲. پیشنهاد می شود که در تحقیقات بعدی به بررسی رابطه بین هوش معنوی با سایر عوامل مانند، جو سازمانی و ... پرداخته شود.
۳. پیشنهاد می شود که این تحقیق در جامعه و نمونه وسیع تری صورت پذیرد.
٤. پیشنهاد می شود که در آینده پژوهشگرهای دیگر، در مقاطع زمانی مختلف و در رده های شغلی مختلف مشابه پژوهش را جهت مقایسه نتایج و تعمیم به جامعه های دیگر انجام دهند.
٥. در صورت امکان از سایر ابزارهای پژوهش علاوه بر پرسشنامه در رابطه بین هوش معنوی استفاده گردد.

منابع

شیخی‌زاده، فاطمه.(۱۳۸۷). بررسی رابطه بین معنویت و دین، کارشناس ارشد مدیریت دولتی، دانشگاه تربیت مدرس، ماهنامه تدبیر، شماره ۲۰۲.

مرز ابادی، اسفندیار.(۱۳۹۰).رابطه معنویت سازمانی با توانمندسازی روانشناختی، خلاقیت، هوش معنوی، استرس شغلی و رضایت شغلی کارکنان دانشگاه، نشریه علوم رفتاری، سال ششم، شماره ۲ (پیاپی ۲۰).

مرز ابادی، اسفندیار و همکاران.(۱۳۸۹). رابطه معنویت سازمانی با توانمندسازی روانشناختی، خلاقیت، هوش معنوی، استرس شغلی و رضایت شغلی کارکنان دانشگاه.

نادری،فرح و همکاران. (۱۳۸۹). رابطه هوش معنوی و هوش هیجانی با رضایت از زندگی سالمندان، فصلنامه علمی پژوهشی اندیشه نو تاریخ پذیرش ۸۹/۱۱/۱۳.

References

Breglia, D. (2005). An Emotion – Focused Approach For Juvenile Offenders In Courtmandated Therapy. Widener University, Institute For Graduate Clinical Psychology.

Brown KW.Ryan RM. The Benefits Of Being Present: Mindfulness And Its Role In Psychological Well-Being. J Pers So Psycho. 2003(84):822-848.

Dankoski, Mary, E. (2001). An Ematioally Focused Approach To Family Life Cycle Transitions.Journal Of Marital And Family Therapy. Start Page; 177 – 187

Darcy, A. S. (2003). Emotion – Focused Therap: Coaching Clients To Work Through Their Feelings

Davidson,R. (2000). Affective Style, Mood And Anxiety Disorders: An Affective Neuroscience Approach. In R. Davidson (Ed). Anxiety Depressation And Amotion. Oxford: Oxford University Press.

Davies, A.R. Sherbourne, C.D. Peterson, J.R. And Ware, J.E. (1988). Scoring Manual,Adult Health Status And Patient Satisfaction Measures Used In RAND,S Heaith Insurance Experiment, N-2190-HHS, Rand Corporation, Santa Monica, CA.

Debra, A. Mcqueeney, A,L.Stanton, S.S. (1997). Efficacy Of Emotion- Focused And Problem- Focused Group Therapies For Women With Fertility Problems. Journal Of Behavioral Medicine – New York. Vol Q20, 166 – Apy. 313

Denton, W.H. Burleson, B.R. Clark, T.E. Rodeiguez, C.R. & Hobbs, B.V. (2000). A Randomized Trial Of Emotionally Focused Therapy For Couples In A Training Clinic. Journal Of Marital And Family Therapy, 26, 65-78.

Dessaulles, A. Johnson, Susan. (2003). Emotion – Focused Therapy For Couples In The Treatment Of Depression: A Pilot Study. The American Of Family Therapy 31: 345-353.

Dewey, J. (1974) .Dewey On Education. Selected Writings Cr.D

E.Plsek, Pual. (1997). Models For The Creativity Process.

Evans S, Ferrando S, Findler M, Stowell C, Smart C, Haglin D. Mindfulness-Based Cognitive Therap For Generalized Anxiety Disorder. J Anxiety Disord. 2008; (22): 716-721.

Fabricatore, A; Handle, P & Fenzel, M. (2000). Personal Spirituality As A Moderator Between Stressors And Subjective Well – Being. Journal Of Psycholog And Theology, 28(3): 221-228

پرسشنامه هوش معنوی

۱- درباره چیزهایی که خارج ازعمل من است دچار نگرانی وتشویش می شوم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲-اغلب مشکلات خود رابزرگتر ازآنچه هست جلوه می دهم

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳-نمی توانم به سادگی مخالفت خود را با هرمسئله ای بیان کنم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۴- اشتباهاتم را می پذیرم .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۵-من خوشبختی را درکمک به دیگران می بینم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۶- برای آگاهی ازنظرات وافکارجدید ازفرصت ها استفاده می کنم .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۷-اغلب ازاینکه نمی توانم دیگران را آنگونه که دوست دارم تغییربدهم عصبانی می شوم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۸- مشکلات زیاد مرادچاریاس وناامیدی می کند .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۹-اغلب همان چیزی می شوم که دوست دارم دیگران فکرکنند .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۱۰- اغلب خود را با دیگران مقایسه می کنم

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۱۱- ازاینکه گره گشای مشکل کسی باشم خوشحال می شوم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۱۲- معتقدم درپس این زندگی مادی ،حیات دیگری نیزوجود دارد.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۱۳-گاهی اوقات احساس می کنم برای یک مشکل بزرگ هیچ راه حلی وجود ندارد.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۱۴-احساس نیاز شدید به تایید همگان دارم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۱۵-به قیمت صدمه زدن به دیگران به دنبال مقام وموقعیت بالاترهستم .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۱۶- ما درست درجایی قرارداریم که می بایستی قرارداشته باشیم وکاری را انجام می دادیم که می بایستی انجام می دادیم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۱۷ معتقدم که نیرویی درهر لحظه حرکات واعمال مرا هدایت وراهنمایی ورهبری می کند.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۱۸-دائما خود را به خاطرآنچه قبلا انجام داده ام مواخذه می کنم .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۱۹-درهنگام روبرو شدن با مشکلات دچارتشویش ونگرانی می شوم

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲۰-احساس می کنم باید هرلحظه خود را به یک رنگی درآورم تا خود را با خاسته های دیگران تطبیق دهم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲۱- اززندگیم راضی هستم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲۲-احساس می کنم نیرویی بیکران حاکم برجهان مرا حمایت وپشتیبانی می کند.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲۳-معتقدم هرموفقیت وشکستی به دست می آورم ،دروری آن حکمتی است.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲۴-می توانم به راحتی با انتقاد کنارآیم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲۵-سعی میکنم هرگاه با یک مشکل روبرو شدم ، تجربیات لذت بخش را به خاطرآورم .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲۶-معتقدم وقتی ازدیگران انتقادمی کنیم خود را بد جلوه داده ایم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲۷-به کسی که اکنون هستم وچیزی که اکنون دارم راضی هستم

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲۸-ازاینکه با دیگران احساس همدلی می کنم خوشحال می شوم .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۲۹-زتماشای کائنات وپدیده های آفرینش احساس لذت می کنم. .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳۰معمولا نظرات متفاوت دیگران را با آغوش باز می شنوم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳۱-کاری را که شروع می کنم ادامه می دهم وهمه ی مشکلات ودشواریهای آن را به جان می خرم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳۲- توانایی (نه گفتن) را ندارم..

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳۳- سعی می کنم بدی های دیگران را ببخشم وبه آنها نیکی کنم .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳۴-درموقعیتهای بحران زا از ارتباط خود با نیرویی قدرتمند وبیکران جهت کسب آرامش استفاده می کنم. .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳۵-اغلب به نشستن وفکرکردن درباره مشکلات وموضوعات گذشته می پردازم وحسرت می خورم.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳۶-من درست خود را به همان صورتی که هستم دوست دارم .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳۷-اگرچه درزندگیم اشتباهات زیادی داشتم ، با این حال به خود افتخار می کنم .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳۸-معتقدم نیرویی درهمه آنچه انجام می دهم وهستم نهفته است

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۳۹-قدرتی عظیم درکار این جهان حکمفرماست..

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۴۰-اعتماد به نفس دارم .

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۴۱-احساس می کنم که زندگیم هر روز بهتر از دیروز است.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )

۴۲-معتقدم که : قطره ای کزجویباری بگذرد / ازپی انجام کاری می رود.

کاملا موافقم ( ) موافقم ( ) تا حدودی( ) مخالفم( ) کاملا مخالفم( )